

פרוטוקול מס' 9/א

מישיבת ועדת העבודה
מיום ד', י' באדר תשס"ז - 22.2.56
(בשעה 9.00)

חברי הועדה

נ כ ח ר :

- ע. גוברין - היו"ר
- ש. בז'רנו
- י. בן-אהרן
- א. בקר
- ה. ברגר
- א. וילנסקה
- מ. קלמר
- י. ריפתין
- א. שוסטק

מוזמנים

- מר עילם - המנהל הכללי של משרד העבודה
- מר בר-ניב - היועץ המשפטי של משרד העבודה
- מר הנגבי - מטעם משרד העבודה

- ב. אידלסון
- י. א. אלמוגי
- ב. צ. הראל
- א. כהן
- ח. פיגורי-כהן
- א. דימלס

ח ס ר ו :

- 1. חוק לתקנת קבוצת הדיירים באגודות
- 2. חוק לאיסוף אפיינת לילה (תיקון).
- בעית התעטוקה לאור הצעת התקציב
לינת 1956/7.

סדר-היום:

היו"ר ע. גוברין:

פוחח את הישיבה.

אני מבקש מהי ועץ המשפטי של משרד העבודה, מר בר-ניב, להניח בשבוע הבא על שולחן הכנסת בשם הועדה את החוק לתיקון פקודת הנזיקין האזרחיים, יחד עם ההסתייגויות.

מר בר-ניב:

הובא לקריאה ראשונה תיקון קל לחוק איסור אפילת לילה בקשר לבטיחות בעבודה. בינתיים קיבלה הכנסת מאגוד בעלי המאפיות הזכירים בהם מוצע להקדים את התחלת העבודה במאפיות לשעה 5 במקום השעה 6, כפי שהיה נהוג עד כה. בקשר לכך מינינו ועדה המורכבת מבאי-כוח בעלי המאפיות ובאי-כוח ההסתדרות, על-מנת שילבנו קודם את הכעיה.

אנחנו מציעים לא לדרון עתה בהצעת החוק שכבר עברה את הקריאה הראשונה של הכנסת, כדי שאם תתגבש עכ"ל מוסכמת לגבי השאלה היסודית - ואם לא יהיה ערעור על כך שהיא מהווה נושא חדש - נשלב את שני התיקונים בהצעת חוק אחת.

א. שוסטק:

אני מציע לקבל את הצעת מר בר-ניב בהגבלה מסוימת - שההצעה המגובשת בענין הקדמת תחילת העבודה במאפיות תובא לכנסת עוד לפני הפגרה.

י. ריפתין:

הקדמת התחלת העבודה במאפיות היא בעיה מסובכת. בעצם, ישנה התחרות בסחרת בין בעלי המאפיות, ולא ברור לגמרי אם העבודה איננה מתחילה עוד בשעה 4. קבלת מסקנה רצינית ואחרית בענין זה דורשת זמן רב, ועל-כן אני מציע לא לעכב את קבלת התיקון שכבר עבר את הקריאה הראשונה של הכנסת והנוגע לבטיחות העובד במאפיה.

היו"ר ע. גוברין:

אפילו אם לא יהיה ערעור מצד חברי הועדה שהקדמת התחלת העבודה במאפיות מהווה נושא חדש לגבי הצעת התיקון שכבר עברה את הקריאה הראשונה של הכנסת, בכל-זאת זה שינוי בחוק, ולא יהיה זה היגן מצד חברי הועדה לקבוע שאין הדבר כך.

לעומת זאת, צדק חבר הכנסת שוסטק לגופו של הענין. אין טעם שנעסוק בתיקון אחד לחוק כאשר אנחנו עוסקים בפני תיקון רדיקאלי יותר.

אני מציע שנשמע את באי-כוח האופיים ובאי-כוח ההסתדרות, ואם נראה על פי מהלך ההופעות שהתיקון הוא מהותי - תצטרך הממשלה להביא בענין זה הצעת חוק מיוחדת. אם נראה שהתיקון אינו מהותי - אולי נשלב את שני התיקונים בהצעת חוק אחת.

י. בן-אהרן:

אני מציע לנהוג לפי הצעת הממשלה. הממשלה הביא הצעת חוק; בדרון עליה ונעבירה לקריאה שניה ושלישית.

מר בר-ניב:

נכון שהקדמת התחלת העבודה במאפיות היא בעיה מסובכת, על כן, אני חוזר מהצעת הקודמת ומציע לדרון ולאשר את הצעת החוק שכבר עברה את הקריאה הראשונה.

הוחלט לדרון באחת הישיבות הקרובות על הצעת תיקון

בעיות הטעסוקה לאור הצעת התקציב לשנת 1956/7

סר עילם:

המעיין בספר התקציב ימצא שני טורים
מקבילים, האחד לשנת 1956/7 והאחר
לשנה היוצאת - 1955/6, ויוכל להשוות את סעיפי התקציב הישנים
המוצעים לשנה התקציבית החדשה לעומת השנה התקציבית היוצאת.

בדרך-כלל, תקציבי המשרדים נבנו על
בסיס התקציב של אשתקד בצירוף הפרשים כחוספת להתייקרויות שחלו הן
בשכר והן בגבולות אחרים. התקציב של השנה שעברה בנוי על התקציב
האורגינלי, שאושר לקראת אפריל של השנה שעברה, בצירוף החוספת
הכסומת בתקציב הנוסף שאושר לפני זמן קצר.

אם להשוות את הסכום שהוקצב לתעסוקה
לשנת 1956/7 עם הסכום שהוקצב בשנה התקציבית הקודמת - בתקציב
האורגינלי ובחוספת - נמצא הפחתה של 4,5 מיליון ל"י בקירוב, אבל
בעזרת צירופים אלגוריתם ההפחתה היא רק ב-3,5 מיליון ל"י, היות
ומסעיף התעסוקה של התקציב הקודם הועברו $\frac{3}{4}$ מיליון ל"י למשרד
המסחר והתעשייה לצורך ייסוד קרן הטעסוקה. כאופן אפקטיבי, הוקצב
עתה לפעולות הטעסוקה סכום של 11,080,000 ל"י, לעומת סכום של
15 מיליון ל"י שהוקצב בשנה שעברה. שני הסכומים הללו כוללים גם
את השתתפות משרד העבודה בארגון תעסוקה למתיישבים חדשה, והסוכנות
מקציבה סכום מקביל, כלומר, בשנה שעברה הוקצבו לצרכי תעסוקה, ביחד
עם הסוכנות, למעלה מ-17 מיליון ל"י לעומת כ-13 מיליון ל"י שהוקצבו
השנה - ההפרש הוא בלמעלה כ-4 מיליון ל"י.

יתר סעיפי תקציב משרד העבודה נשארו
במצב פחות או יותר ניאטרלי. יש רק לציין בצער, שלא הצליחו להגדיל
השנה את תקציב ההכשרה המקצועית, למרות שכל חברי ועדת השרים לענייני
כלכלה הביעו את הצורך בהגדלתו, אבל בשים לב למסיבות הקיימות, לא
ייעשה הדבר בשנה זו. בסעיף ההכשרה המקצועית הוגדל הסכום המתייחס
להוצאות על צוות העובדים, אבל לפעולות נשאר הסכום כמו שהוא.

כמו כן הוכנס למצב קשה תקציב מע"ץ,
לפי הגירסה שאין משנים השנה את סכומי התקציב. הסכום המיועד להחזקת
כבישים הוגדל לעומת השנה הקודמת בסך-הכל ב-5%, כלומר, במקום
4 מיליון ל"י שהיו בתקציב הרגיל להחזקת כבישים, סומן סכום של
4,2 מיליון ל"י. עובדה זו משפיעה לא רק על מצב התעסוקה בארץ - כי
מזה זמן אין הכבישים מהווים גורם בעל ערך רב במסח התעסוקה. העבודות
הקשורות בבנין מהוות גורם חשוב יותר - כי אם על מצב הכבישים, רוב
הכבישים בארץ הותקנו עוד בתקופת המנדט או בשנים הראשונות לאחר קום
המדינה, ויש הבדל רב ביניהם לבין הכבישים שהותקנו לאחר מכן, לא רק
בגלל החידושים שחלו בחומם בנין כבישים, אלא שהכבישים ההם נבנו בשביל
תעבורה מצומצמת בהרבה מזו הקיימת בארץ ובשביל כלי רכב קלים בהרבה מאלה
הקיימים היוץ בארץ. בגלל קצב החניעה, מהירותה וכובד הסכומות - הכבישים
משתבשים מהר, ואם לא נתקנם, ההרס יהיה נקצב גדול יותר. נוסף לכך,
נוספו בארץ ק"מ רבים של כבישים חדשים, בהם כבישי גישה בטחני הארץ
השונים - וברור שהסכום שהוקצב למטרה זו אינו מספיק ונשקפת סכנה לטיב
שק הכבישים, דבר העלול להכביד על התעבורה וגם לגרום נזק בנפש וברכוש.

תקציב הפיתוח של משרד העבודה מכיל 3
סעיפים: שיכון, עבודות ציבוריות והלוואות לחברות ציבוריות לקידום
הפעילות באיזורי הפיתוח. זו השנה השניה שמסיע החסומה כלול בתמאיר

הרגיל וזו השנה השלישית שתקציב הפיתוח לרשויות המקומיות כלול בתקציב משרד הפנים.

אשר לתקציב השיכון, דומני שיטורותיו ידועים לחברי הועדה, היתרה שנשארה כחוב ב-1,456 לגמר התכנית התלת-שנתית של השיכון בהתישבות, איזורי הפיתוח, קליטת עולים וחיסול המעברות היא - 56 מיליון ל"י. התקציב המסומן עכשיו הוא - 45 מיליון ל"י, כלומר, ב-11 מיליון ל"י פחות, אולם התכנית היא של-חשבון החוב של 56 מיליון ל"י ישולמו רק 36 מיליון ל"י, דבר שלא יפגע לא בקצב העבודה ולא ברציפות התשלומים בעדה, כלומר, השנה הבאה תפתח בחוב של 20 מיליון ל"י.

9 מיליון הל"י הנותרות הוקדשו לעבודה חדשה, הסכום המיועד לעבודה חדשה הוא כ-30 מיליון ל"י, והוא כולל את הסכום המסומן בתקציב משרד העבודה ואת השתתפות הסוכנות.

עי"כ תיפתח השנה הבאה ביתרה של 26 מיליון ל"י לגמר התכנית הקודמת ולגמר התכנית החדשה, ובפתחינו בשנה הבאה את שיקולי התקציב לעניני שיכון ביתרה של 26 מיליון ל"י במקום יתרה של 56 מיליון ל"י השנה - יהיה קצת גוה יותר לבנות תקציב לפעולות שיכון.

בשנה היוצאת הוקצבו לצרכי שיכון: 32 מיליון ל"י בתקציב הרגיל, 27 מיליון ל"י בתקציב הנוסף ועוד 5,5 מיליון ל"י השתתפות הסוכנות, ביחד: 64,5 מיליון ל"י. לשנה החדשה יהיו למטרה זו 45 מיליון ל"י ועוד 13 מיליון ל"י השתתפות הסוכנות, ביחד: 58 מיליון ל"י, כלומר, ב-7 מיליון ל"י פחות מאשר בשנה הקודמת, אולם היקף הפעולות שיש עוד לעשות הוא קטן בהרבה, כי קידום התכנית התלת-שנתית היה בעיקר בשנה זו.

אם נצליח לזרז בכסף השנה הבאה את קצב ביצוע התכנית התלת-שנתית ואת התכנית החדשה - יוקדם סועד חיסול המעברות, דבר שהוא כחוייב המציאות. במידה שקליטת העולים תהיה מהירה יותר, נבזבו פחות כספים על סידורים ארעיים, ויז בכך גם כדי לגרום לאיזון טניה את הדעת של התעטוקה בבנין. אנחנו מבינים כבר תכניות להמטכת רציפות הבנייה וכל הכרוך בזה.

משרד העבודה הוא המשרד היחיד אשר למען לאפשר לא רק את ההכנות הקשורות במצב הבטחוני, אלא למען לאפשר הגדלות ניכרות בתקציבי המשרדים האחרים - חינוך, בריאות וסעד - חלו הפחתות בתקציבו. התקציב של מע"ץ לשנה היוצאת היה 6,100,000 ל"י לעומת 5 מיליון ל"י לשנה הבאה, אולם ההפחתה היא קטנה יותר, כי מתוך התקציב האורגינלי של 5¼ מיליון ל"י הוצאו 850,000 ל"י לכיטוי הוצאות התקציב הרגיל, וכאשר היה הכרח להוסיף בקיץ סכום לצורך ביצוע שתי תכניות בעלות ערך בטחוני רב - המסך כביש בתניה - חדרה והמסך כביש השפלה - במקום לבטל את ההפחתה, רשמו זאת כחוספת בתקציב.

התפקיד שבפניו עומדים השנה בשטח הכבישים הוא חמור למדי. יש לגמור את רשת הכבישים האיזוריים, כבישי גישה לריכוזי ההתישבות החדשה בחבל לכיש ובניית כבישי גישה חדשים לאיזורי פיתוח. השנה תינתן עדיפות לבניית כבישים בעלי חשיבות בטחונית וכתוצאה מכך לא חבוא על סיפוקה בניית כבישים אחרים.

סעיף ההלוואות לחברות ציבוריות נחקק. אמנם מופיע סכום קטן, אבל הוא סמלים התחייבויות קיימות.

י. בן-אהרן:

האם תיתכן איזו אומדנה לגבי התעסוקה
שתיזוסף מ מפעלי פיתוח כלליים, מפעלי
הסקאה, מובילי מים ועוד?

מר עילם:

החשובה לשאלה מצויה בספר הבי אורים
לתקציב,

אנשי האוצר מסבירים שלא יבילע לתעסוקה

בגלל הקיצוץ של 4 מיליון ל"י, מאחר שהוקדשו ומוקדשים סכומים רציניים
לפעולות בטחונות המספקות תעסוקה, כגון: הגברת קצב העבודה בתעשייה
הצבאית, ביצורים, מקלטים וכדומה, אולם אינני יודע אם התעסוקה מפעולות
אלו תהיה רגולרית, בשים לב לעונות הטבעיות. במידה שהדבר לא יוסדר, יתכן
שנצטרך לנהוג לגבי סעיף זה כפי שנהגנו לגבי סעיף השיכון.

א. בקר:

אין לי ספק שהעבודות הקשורות בהכנות
לשעת-חירום תרונה תעסוקה, אולי אפשר
לקבל אינפורמציה כמה ימי עבודה, בערך, ירוטפו?

קיימת בעיה של האום העבודות בהתאם
למצב העבודה בשוק; איך חושב משרד העבודה לכלכל את העניין?

ש. בן-רנן:

האם משרד העבודה סבור כי התקציב שהוצע
למשרדו פתאים לפעולות העומדות בפניו?
אני מתמפלל על כך שמשרד העבודה מכין את תכניות פעולותיו לא על התקציב
שהוצע, כי אם על תקציב נוסף. כוונת משרד העבודה לרכז את ההוצאה תוך
6-9 חודשים, והוא מכין כבר את התכניות בשביל התקופה שלאחר מכן. לועתי,
אם מאשרים תקציב, צריך לפעול לפיו.

אשר לכבישים, התפלאתי לשמוע שעיקר
הבעיה היא ביחס לכבישים הישנים ולא החדשים. מתוך נסיוני אני יודע,
כי עד ככה שהכביש הוא חדש יותר, הוא גרוע יותר.

הי"ר ע. גוברין:

כדי לפתור את בעית התעסוקה דרושה
תוזה ב-4 בקודית יסוד:

1. דרושים סאמצים להרחבת התעסוקה בתחום

הכנין.

2. יש צורך לפתור את בעית האשראי לשני
ואינני קובע עכשין לא את צורת האשראי

הענפים היצרניים, תעשייה וחקלאות,
ולא את כמותה.

3. יש צורך להגדיל את קרן התעסוקה

לתעשייה, הרחבת האשראי בלבד איננה יכולה לפתור את הבעיה, כי בכמה ענפים
הגיעו עתה לנקודת רוויה של הצרפן. כדאי היה לברר את השאלה הזאת יחד עם
שר המסחר והתעשייה.

4. דרושים סאמצים חדשים בתחום הייצוא.

כל מי שסכים אח בעיות הייצוא יודע, שאפילו אם ניתן לו פרטיות ישירות,
לא ימצא לו פתרון ללא משענת בשוק המקומי.

מ. קלמר:

הייתי רוצה לזכוע כבא-כוח משרד הסכונה
באיזו מידה עונה התקציב הנוצע על בעית

התעסוקה, פי אף שר האוצר רמז בדברי-ההסבר שלו לתקציב הנוצע שקיימת סכנה
של הגברת האבטלה בשנה התקציבית הבאה,

האם תכניות התעסוקה לגבי השנה הנאה

מביאות בחשבון תעסוקה ל-40-50 אלף עולים חדשים?

א. שוטטק:

כאשר אנו מדברים על התעסוקה, אנו חייבים לקחת בחשבון את שתי צורותיה:

התעסוקה היסודית ותעסוקת העובדים המתדבקים על דלתות לשכות העבודה, אינני יכול להסתחרר מהרושם שכאשר משרד העבודה קובע תכניות לתעסוקה, הוא מביא בחשבון רק צורה אחת - תעסוקת אנשים המתדבקים על דלתות הלשכות, אינני מגנה את משרד העבודה על כך, אבל גרסה לי שזו ראיה של צורה אחת של הטבע.

כולם טורדים שישנם ב-40 אלף דורשי עבודה,

ואינני חושב שאפשר יהיה לפתור את בעייתם בתקציב המוצע, אפילו אם לא תהיה הפחתה של 4 מיליון ל"י.

משרד העבודה אדיש לגבי מקורות התעסוקה

היסודית בתעשייה ובבנייה, הוא אינו גורם יוזם, אינו גורם קובע, והרי אלה הם מקורות היכולים להקל על כצב התעסוקה. כל עידוד שאפשר לתת לתעשייה בשטח התעסוקה חייב לבוא דרך משרד העבודה, אותו דבר גם בשטח הבנייה. כאשר משרד העבודה דן על הבנייה, הוא רואה רק שזכונים, הוא אינו מהווה גורם יוזם בחלק הבנייה הפרטית, והרי לפי הנסיון בארץ שום גורם לא וויסת את התעסוקה חוץ מהבנייה, אני חושב שמשרד העבודה חייב להיות הכוח המדרבן והקובע בעניין זה.

אח"כ באה שאלת העובדים המתדבקים על

דלתות לשכות העבודה, אני רואה שהתכנית היא כבאמתקן, יקבלו טוב 12 ימי עבודה בחודש עם הכנסה של 60-70 ל"י, כלומר, טוב הנצלחת הנגיון והאבטלה.

בסיכום: 1. כהי יוזמתו של משרד העבודה

בצורת התעסוקה היסודית, לטה היא נמצאת במסגרת משרדים אחרים? 2. מה טביחה התכנית לקראת השנה החדשה בקשר להגדלת מספר ימי העבודה למובטלים?

ז. בן-אהרן:

במידה שמרחיבים את הנושא, מתרחקים מתשובה קונקרטית וממשיית לבעיות, עלינו

לספל היום בשאלה מוגבלת מאוד: התקציב לתעסוקה, גם אם יוסיפו לתקציב התעסוקה, הוא לא יענה לכל הצרכים, אבל הוא רגולטור, ובחור שכזה לא מספיק הסכום שהוקצב.

התקציב אינו מספיק לעניינים הקונסטרוק-

טיביים. כל אחד מאתנו יודע על העומס של ההכנות הבטחוניות ועל חוסר האונים שלנו בקשר לאדמיניסטרציה. אני חושב שמדינה קולטת צריכה תקציבים גדולים. תקציבים גדולים טובים למען הבטחון, השלום והקידמה. המסק נהנה מתקציב גדול, כל שכן מתקציב פיתוח גדול. אם כולנו במאחד יכולים לסכם עצה איך לקצץ בהוצאות אדמיניסטרציה ולעתיקן מן המכוננות של הפקידים הצמודים ומן הכפילות במשרדים ומקצת עודף של עובדים ומקצת חוסר פריון עבודה לתפקידים קונסטרוקטיביים - מוטב; אם אין אפשרות כזאת, צריך להוסיף עול על בעלי היכולת על מנת לקלוט, על מנת לבנות, צריך לחפש דרך להגדיל את תקציב התעסוקה כרגולטור, לא כפתרון למסק הישראלי.

י. ריפתין:

אני מסכים לדעתו של חבר-הכנסת בן-אהרן, אנחנו צריכים להשפיע, באופן טעני, על

הגדלת תקציב משרד העבודה, אינני חושב שההכנות הבטחוניות והתכניות האחרות יכולות לפתור את הבעיה. מתברר שהתכניות האחרות עונות על בעיית התעסוקה לאו דוקא לגבי הציבור הנגוע ביותר באבטלה, אני מציע שתיו"ר יפעיל את לחצו, על-מנת שיוכנס תיקון מה בתקציב משרד העבודה.

א. וילנסקה:

כנוגע לעבודות, לא ברור לי כיצד
ההפחתה ב-4 מיליון לירות בתקציב

משרד העבודה לא תפגע בתעסוקה?

מהי הסיבה שמשרד העבודה דוקא נבחר

כמקור למימון משרדים אחרים?

מהי הסיבה שהממשלה איננה מביאה

הצעות לשינויים באשראי הבנקאית?

מדוע אין הממשלה מטילה כס-הכנסה על

בעלי ההון כמקור למימון בעליית התעסוקה?

היור"ע גונברין:

אני מבקש כמר עילם לענות בישיבה הבאה

על השאלות שנשאלו כאן. נזכין לישיבה

הבאה גם את שר המסחר והתעשייה כדי להשלים את דיונינו על קרן התעסוקה

לתעשייה - ואז נוכל לסכם את הדיון על מצב התעסוקה.

מר עילם:

אני מבין שגם שרת העבודה תוזמן לאחת

מישיבות הועדה, על מנת להציג את בעיית

התעסוקה באופן כולל.

(הישיבה נועלה בשעה 11.30)